

Мирошнік Діана Сергіївна
студентка магістратури,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-481-1-43>

АНАЛІЗ ТА УПРАВЛІННЯ ОПЕРАЦІЙНИМИ РИЗИКАМИ В БАНКАХ: СУЧАСНІ ПІДХОДИ

Аналіз та управління операційними ризиками в банках є важливим елементом для забезпечення стабільності та ефективності банківської діяльності в умовах динамічних змін фінансових та економічних умов. Операційний ризик в банку визначається як можливість виникнення збитків внаслідок недостатності або неефективності внутрішніх процесів, людських факторів, систем чи зовнішніх подій. Оскільки операційні ризики можуть мати значний вплив на фінансовий стан банку, їх належне управління є одним із пріоритетних завдань для забезпечення стійкості фінансової установи.

Сучасні підходи до аналізу та управління операційними ризиками в банках значно еволюціонували з часом, оскільки нові технології, зміни в регуляційному середовищі та постійно зростаючі вимоги до прозорості та безпеки фінансових установ вимагають впровадження інноваційних стратегій для ідентифікації, оцінки та мінімізації ризиків.

Одним з основних етапів управління операційними ризиками є їх ідентифікація [1]. Для цього банки використовують різні інструменти та методи, такі як аналіз бізнес-процесів, аудит внутрішніх систем, вивчення випадків минулих операційних втрат, а також застосування технічних засобів для моніторингу систем безпеки. Сучасні підходи також включають використання аналітики великих даних для виявлення потенційних проблем, пов'язаних з

операційними ризиками. За допомогою технологій обробки даних можна швидко виявити аномалії, які можуть свідчити про наявність ризику.

Оцінка операційних ризиків є наступним важливим етапом. Традиційно використовуються різні моделі оцінки, такі як якісні оцінки (наприклад, оцінка ймовірності та впливу ризику за допомогою шкал) та кількісні оцінки (наприклад, моделі вартості втрат або сценарні аналізи) [2]. У сучасній практиці для оцінки операційних ризиків активно використовуються методи стрес-тестування, яке дозволяє оцінити потенційний вплив різних негативних подій на діяльність банку в умовах змінного середовища. Стрес-тестування дає змогу моделювати різні ситуації, що дозволяє визначити найбільш вразливі області та розробити відповідні стратегії для мінімізації потенційних втрат [3].

В управлінні операційними ризиками важливе значення має запровадження комплексної стратегії, яка включає в себе кілька підходів. Одним з таких підходів є формування ефективної внутрішньої системи контролю. Це забезпечує виявлення порушень та потенційних загроз на ранніх етапах, що дозволяє оперативно реагувати на ризики. Для цього банки впроваджують систему безперервного моніторингу та відслідковування процесів. Важливим аспектом є також тренування співробітників для правильного реагування на ризики та зниження ймовірності помилок через людський фактор.

Сучасні технології, такі як автоматизація, роботизація та використання штучного інтелекту, сприяють ефективному управлінню операційними ризиками [4]. Автоматизовані системи дозволяють виявляти аномалії в реальному часі, знижуючи ймовірність помилок і забезпечуючи своєчасну реакцію на інциденти. Використання технологій штучного інтелекту дозволяє не лише автоматизувати процеси, а й створювати прогнози та сценарії для ризиків на основі аналізу історичних даних та поточних тенденцій.

Крім того, ефективне управління операційними ризиками передбачає постійну адаптацію до змін. Для цього банки повинні

мати гнучку стратегію управління, яка дозволяє швидко реагувати на нові виклики. Це включає в себе оновлення політик і процедур на основі аналізу поточних умов, відгуків від співробітників, клієнтів і зовнішніх партнерів, а також змін у регуляторному середовищі.

Управління операційними ризиками в банках має величезне значення для забезпечення безпеки та стабільності фінансових установ. Проте, з огляду на складність і багатогранність операційних ризиків, банки повинні використовувати комплексний підхід, який включає ідентифікацію, оцінку, управління та моніторинг ризиків, а також застосування сучасних технологій для підтримки ефективного управління. Тільки так можна забезпечити стабільність і безпеку банківської діяльності в умовах постійних змін на ринку фінансових послуг.

Для успішного управління операційними ризиками банкам необхідно також активно співпрацювати з регуляторами та іншими фінансовими установами. Взаємодія з державними органами, такими як Національний банк, а також з міжнародними організаціями, дає можливість не лише дотримуватись вимог, але й адаптувати свої стратегії до міжнародних стандартів та практик. Регулятори відіграють важливу роль у визначенні рамок та вимог до управління ризиками, що допомагає банкам уникати фінансових невдач та зберігати стабільність у кризові періоди [5].

Важливим елементом є створення культури ризик-менеджменту всередині організації. Це означає, що управління ризиками повинно бути інтегроване в усі аспекти діяльності банку, а не тільки в окремі функціональні підрозділи[6]. Кожен співробітник, від керівника до рядового працівника, повинен розуміти важливість запобігання та управління ризиками в повсякденній роботі. Програми навчання, регулярні тренінги та семінари для персоналу стають невід'ємною частиною цього процесу, сприяючи формуванню корпоративної культури, що підтримує стабільність і безпеку банківських операцій.

Не менш важливим є застосування технічних та інтелектуальних інструментів для моніторингу та оцінки ефективності ризик-менеджменту. Використання аналітики великих даних, систем

штучного інтелекту, а також спеціалізованих програмних продуктів дозволяє не лише виявляти потенційні загрози, але й прогнозувати їх розвиток на основі аналізу трендів. Прогнозування ймовірності виникнення тих чи інших ризиків, автоматизація систем сповіщень та виконання превентивних заходів сприяє підвищенню ефективності банківських процесів і мінімізації впливу ризиків.

Одним з новітніх підходів у цій сфері є використання блокчейн-технологій для забезпечення прозорості та безпеки транзакцій. Блокчейн дозволяє банкам створювати надійні та захищені канали для здійснення операцій, що значно знижує ризики шахрайства, помилок і зловживань. Інтеграція блокчейну в операційні процеси дозволяє зберігати історію транзакцій в незмінному вигляді, що підвищує довіру клієнтів і регуляторів.

Сучасні технології також дозволяють банкам краще управляти людським фактором як джерелом операційних ризиків. Використання систем для автоматизації стандартних операцій та оптимізації робочих процесів дозволяє зменшити людські помилки та підвищити ефективність. Розробка систем на основі штучного інтелекту, які можуть здійснювати контроль за виконанням процедур, допомагає не лише знизити операційні витрати, але й підвищити точність і швидкість виконання транзакцій. [7].

Необхідність постійного вдосконалення систем управління операційними ризиками є очевидною, особливо в умовах швидких змін на фінансових ринках, появи нових технологій та складних соціально-економічних процесів. Банки повинні не лише реагувати на ризики, але й активно адаптувати свої стратегії управління до нових викликів. Вони повинні постійно здійснювати моніторинг внутрішніх і зовнішніх факторів, здатних вплинути на їх діяльність, і готуватися до потенційних сценаріїв змін.

Загалом, ефективне управління операційними ризиками є ключовим для забезпечення довгострокової стабільності банківської діяльності. Це вимагає інтегрованого підходу, який включає в себе використання сучасних технологій, правильне управління людським ресурсом, співпрацю з регуляторами та постійну адаптацію до

мінливого середовища. Застосування передових методів та інструментів дозволяє не лише мінімізувати потенційні ризики, але й створювати конкурентні переваги, забезпечуючи таким чином успішне і безпечне функціонування банку в умовах сучасної економіки.

Література:

1. Волкова, Н.І.; Дудар В.М Застосування моделі оцінювання ефективності формування фінансової стратегії банку. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки». 2023. No. 4 (110). Р. 50–55.
2. Назаренко С.А, Матюшенко Н. Вплив внутрішніх комунікацій на ефективність діяльності підприємств. *Економіка та суспільство*. 2023. No. (56). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-92> (дата звернення: 16.02.2025).
3. Міняйло В.П., Негоденко В.С., Копотієнко Т.Ю., Овчарик Р.Ю. Внутрішній контроль та аналіз оборотних активів підприємства. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: «Економічні науки». 2024. № 1.
4. Добровольська, Е.В., Покотильська Н.В. Особливості системи управління ризиками. *Економічний простір*. 2022. № 179. С. 31–36.
5. Дуброва Н.П., Крюкова Г.В. Ключові аспекти аналізу прибутковості банку. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія : Економічні науки. 2021. № 11(3). С. 105–111.
6. Чернишов М.О. Оцінка та забезпечення фінансової безпеки банку. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: «Економічні науки». 2024. № 1.
7. Мирошнік, Д.С, Богуславська, С.І. Аналіз ризиків та стратегій управління ними в банківській сфері в умовах фінансової нестабільності. *Економіка та суспільство*. 2024. No. (61). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-42> (дата звернення: 26.01.2025).